

SROVNÁVACÍ JAZYKOVĚDA

Bakalářské prezenční dvouoborové studium
Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta

Srovnávací jazykověda patří poslední dvě století k tradičním oborům humanitních věd, jehož smyslem je odhalování hlubších vztahů příbuzných jazyků v návaznosti na jejich literaturu, kulturu a historii, je tudíž nezbytným doplněním řady dalších oborů, jimž prostřednictvím rekonstrukce poskytuje jedinečné zdroje poznání o skutečnostech, které nejsou z pozice ostatních disciplín doložitelné a zkoumatelné. Obor kombinuje několik pohledů na vývoj jazyka: teoretické otázky jazykové změny (včetně problematiky vývoje lidského jazyka obecně), rekonstrukci konkrétní jazykové rodiny (indoevropské či semitské) prostřednictvím srovnávací rekonstrukce a metody rekonstrukce, filologickou znalost starých jazyků a jejich kultury. Diachronní pohled na jazykovědu se nyní vrací do popředí lingvistického zájmu: bez kombinace znalostí těchto tří složek (teoretické, filologické, srovnávací/rekonstrující) se ovšem nelze k otázkám diachronie kvalifikovaně vyjadřovat.

Pro celou oblast historických, antropologických a kulturních studií minulosti oblastí obývaných indoevropskými či semitskými národy je rekonstrukce jazyků dochovaných památek prvním krokem a často jediným přímým zdrojem informací. Veškeré starší jazyky bez živých mluvčích jsou do větší či menší míry rekonstrukty: bez srovnávací jazykovědy by historie Mezopotámie, Persie, Anatólie, Balkánu či Středozeří, jejichž kultura zásadně ovlivnila celou naši civilizaci, byla kusá, celé civilizace, jejichž dějiny a kulturu nyní dokážeme zkoumat na základě textů, a rozsah jejich vlivu identifikovat v lexikálních stopách v sousedních populacích, by se možná omezovaly na pouhé zmínky v klasických textech. Taková rekonstrukce přesahuje rámec filologie a vyžaduje precizní metodický aparát a jasné konceptuální uchopení problematiky jazykového vývoje, úlohy jazyka a písma ve společnosti, vztahu jazyka a vývoje kultury a uplatnění jazykových dat coby indikátoru kontaktů populací a šíření kulturních inovací. V této roli je historická srovnávací jazykověda nezastupitelná.

Studium klade důraz na jazykovou vybavenost studentů (nejen starými jazyky), i vypracování bakalářské práce bude volitelně zadáváno v cizím jazyce.

V rámci studia srovnávací jazykovědy si student volí specifické zaměření na jednu ze dvou jazykových rodin, semitskou či indoevropskou, a v rámci tohoto zaměření pak navštěvuje odpovídající předměty (Starý jazyk, přednášky k morfologii prajazyka apod.). V předkládaném studijním plánu je jako vzorový Starý jazyk uvedena Avesta, vedle ní pro indoevropéistické zaměření bude podle momentálních požadavků preferencí a zájmů poskytována výuka latiny, řečtiny, sanskrtu či chetitštiny, k nimž přistupuje možnost doplnění dalšími starými indoevropskými jazyky coby náplně skupiny povinně volitelných předmětů Doplnkové jazyky). Pro semitistické zaměření pak bude hlavním jazykem akkadština či aramejšťina, doplňové jazyky budou opět vybírány z dalších starých semitských jazyků.

V rámci jednoho ročníku bude vždy jednotné zaměření na jednu jazykovou rodinu.

STUDIJNÍ PLÁN

č.	Název předmětu	Hod. před./sem.		způsob zak.	kr.	přednášející	dop. ročník
		ZS	LS				
A: PŘEDMĚTY CELOFAKULTNÍHO SPOLEČNÉHO ZÁKLADU							
SZ 1	Úvod do filozofie	2 / -	2 / -	Zk	6	doc. Jakub Čapek, Ph.D.	
SZ 2	Cizí jazyk (A/N/F/R/Š/I)	- ¹		Zk B2-	4	PhDr. Libuše Drnková	2
SZ 3	Tělesná výchova	- / 2	- / 2	Z, Z	2	PaedDr. Martin Hrubý	
B: OBOROVÉ PŘEDMĚTY - POVINNÉ (PP)							
PP 1	Úvod do studia jazyka (Avesta)	2 / -		Z	2	Reiner Lipp Phil. Dr.	1
PP 2	Starý jazyk I (Avesta)	1 / 2 - / 2		Z+Z	4	Reiner Lipp Phil. Dr., Mgr. Jan Bičovský Ph.D.	1
PP 3	Starý jazyk II (Avesta)		2 / 2 - / 2	Z+Zk	6	Reiner Lipp Phil. Dr., Mgr. Jan Bičovský Ph.D..	1
PP 4	Starý jazyk III (Avesta)	1 / 2 - / 2		Z+Z	4	Reiner Lipp Phil. Dr., Mgr. Jan Bičovský Ph.D.	2
PP 5	Starý jazyk IV (Avesta)		2 / 2 - / 2	Z+Zk	6	Reiner Lipp Phil. Dr., Mgr. Jan Bičovský Ph.D.	2
PP 6	Starý jazyk V (Avesta)	1 / 2		Z	4	Reiner Lipp Phil. Dr., Mgr. Jan Bičovský Ph.D.	3
PP 7	Úvod do studia	2 / 1		Z	2	Jan Bičovský Ph.D./Doc. Petr Zemánek, CSc.	1
PP 8	Fonologie prajazyka	2 / -		Z	3	Jan Bičovský Ph.D./Doc. Petr Zemánek, CSc.	1
PP 9	Nomina	2 / -		Zk	4	Jan Bičovský Ph.D./Doc. Petr Zemánek, CSc.	2
PP 10	Sloveso	2 / -		Zk	4	Jan Bičovský Ph.D./Doc. Petr Zemánek, CSc.	2
PP 11	Gramatická slova a syntax	2 / -		Z	3	Jan Bičovský Ph.D./Doc. Petr Zemánek, CSc.	3
PP 12	Úvod do jazykovědy	2 / -		Zk	3	Doc. Mirjam Friedová Ph.D. (ÚLUG)	1
PP 13	Fyziologická fonetika	2 / -		Zk	5	PhDr. Pavel Machač Ph.D. (ÚLUG)	1
PP 14	Metody rekonstrukce I	- / 2		Z	2	Jan Bičovský Ph.D.	1
PP 15	Metody rekonstrukce II	- / 2		Z	2	Doc. Petr Zemánek, CSc.	2
PP 16	Teorie jazykové změny	2 / -		Zk	4	Jan Bičovský Ph.D.	2
PP 17	Písmo a rekonstrukce	2 / -		Zk	3	Jan Bičovský Ph.D., Pavel Čech, Ph.D., Doc. Petr Zemánek, CSc.	1
PP 18	Bakalářský seminář	- / 2		Z	2	podle vedoucího bak. práce	3
C: OBOROVÉ PŘEDMĚTY - POVINNĚ VOLITELNÉ (PVP)							
SKUPINA 1 - DOPLŇKOVÉ JAZYKY (6 kreditů)							
PVP1 1	Introduction to Gothic I	2 / -		Z	3	Reiner Lipp Phil.Dr.	2

¹ Student má možnost v průběhu studia absolvovat v Jazykovém centru FF UK v Praze dohromady 6×2 kontaktních hodin týdně přípravných jazykových kurzů ze zapsaného cizího jazyka.

PVP1 2	Introduction to Gothic II	2 / -	Z	3	Reiner Lipp Phil.Dr.	2
PVP1 3	Introduction to Sanskrit I	2 / -	Z	3	Reiner Lipp Phil.Dr.	3
PVP1 4	Introduction to Sanskrit II	2 / -	Z	3	Reiner Lipp Phil.Dr.	3
PVP1 5	Introduction to Tocharian I	2 / -	Z	3	Ronald Kim Ph.D.	3
PVP1 6	Introduction to Tocharian II	2 / -	Z	3	Ronald Kim Ph.D.	3
PVP1 7	Introduction to Old Persian	2 / -	Z	3	Reiner Lipp Phil.Dr.	2
PVP1 8	Úvod do staré irštiny	2 / -	Z	3	Jan Bičovský Ph.D.	2
PVP1 9	Proto-Germanic	2 / -	Z	3	Ronald Kim, Ph.D.	2
PVP1 10	Úvod do vývoje keltských jazyků	2 / -	Z	3	Jan Bičovský Ph.D.	2
PVP1 11	Introduction to Sabellic languages	2 / -	Z	3	Reiner Lipp Phil.Dr.	3
PVP1 12	Základy ugaritštiny I	2 / -	Z	3	Pavel Čech, Ph.D.	3
PVP1 13	Základy ugaritštiny II	2 / -	Z	3	Pavel Čech, Ph.D.	3
PVP1 14	Vývoj arabštiny	2 / -	Z	3	Doc. Petr Zemánek, CSc.	3
PVP1 15	Úvod do eblajštiny I	2 / -	Z	3	Pavel Čech, Ph.D.	3
PVP1 16	Úvod do eblajštiny II	2 / -	Z	3	Pavel Čech, Ph.D.	3
PVP1 17	Úvod do starých jazyků Arábie	2 / -	Z	3	Doc. Petr Zemánek, CSc.	3
SKUPINA 2 – VNĚJŠÍ KOMPARACE (6 kreditů)²						
PVP2 1	Indoeuropeistika	2 / -	Zk	3	Jan Bičovský Ph.D.	2
PVP2 2	Semitistika	2 / -	Zk	3	Doc. Petr Zemánek, CSc.	2
PVP2 3	Čeština v indoevropském kontextu	2 / -	Z	3	Jan Bičovský Ph.D.	2
PVP2 4	Semitské jazyky v evropském kontextu	2 / -	Z	3	Doc. Petr Zemánek, CSc.	3
D: DOPORUČENÉ VOLITELNÉ PŘEDMĚTY						
VP 1	Indoevropské hláskové zákony	2 / -	Z	3	Jan Bičovský, Ph.D.	
VP 2	Problémy vnitřní rekonstrukce	2 / -	Z	3	Jan Bičovský, Ph.D.	
VP 3	Aryans and reconstruction of their culture	2 / -	Z	3	Reiner Lipp, Phil.Dr.	
VP 4	Laryngály – teorie a praxe	2 / -	Z	3	Jan Bičovský, Ph.D.	
VP 5	Lingvistická situace starověké Levanty	2 / -	Z	3	Pavel Čech, Ph.D.	
VP 6	Písemnictví starého Předního východu doby bronzové	2 / -	Z	3	Pavel Čech, Ph.D.	
VP 7	Ugaritská literatura	2 / -	Z	3	Pavel Čech, Ph.D.	
VP 8	Prajazyk a prajazyky	2 / -	Z	3	Jan Bičovský, Ph. D.	
VP 9	Antické Středomoří	2 / -	Z	3	Prof. Doc. Jan Bouzek	
VP 10	Historical phonology of Hittite	2 / -	Z	3	Reiner Lipp, Phil. Dr.	
VP 11	Dějiny anglického jazyka I & II	2 / -	Z	3	Doc. Jan Čermák, Ondřej Tichý, Ph.D.	
VP 12	Staroseverština I	2 / -	Z	3	Jiří Starý, Ph.D.	
VP 13	Vývoj jazyka	2 / -	Zk	8	Prof. Bohumil Zavadil	
VP 14	Principy vývoje jazyka	2 / -	Zk	5	Viktor Elšík, Ph.D.	
VP 15	Vývoj italštiny I	2 / -	Zk	4	Doc. Pavel Štichauer	
VP 16	Úvod do historického vývoje češtiny	2 / -	Zk	4	Doc. Jiří Rejzek, Ph.D.	

² Student si volí buď PVP2 1 a PVP2 4 pokud studuje semitistické zaměření (PVP2 1 jako seznámení s indoeuropeistikou, PVP2 4 k prohloubení znalostí o vztazích evropských jazyků a jazyků semitských), nebo PVP2 2 a PVP2 3 pokud má zaměření indoevropéistické (a k němu, jakožto pohled na další jazykovou rodinu, přibírá úvodovou přednášku semitistickou PVP 2 2 a jakožto mluvčí češtiny přednášku PVP2 3 zasazující do indoevropského kontextu jazyk studia, češtinu).

Pravidla pro vytváření studijních plánů na UK	Studium probíhá podle celouniverzitního kreditního systému, který je v souladu s pravidly European Credit Transfer System (ECTS) Povinně volitelné předměty jsou ve studijním plánu organizovány do jedné či více skupin; student volí povinné volitelné předměty na základě stanoveného minimálního počtu kreditů v každé skupině. Počet kreditů za povinné spolu s minimálním počtem kreditů za povinné volitelné předměty nesmí činit více než 90% celkového počtu kreditů. Ostatní předměty vyučované na UK se pro daný studijní obor považují za předměty volitelné, jejichž výběr může být studentovi doporučen (doporučené volitelné předměty).
Organizace studia na fakultě	Úsekem studia je ročník.

STÁTNÍ ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA	
Část SZZ1	Obhajoba bakalářské práce
Část SZZ2	Bakalářská zkouška se skládá ze tří tematických okruhů: a) filologie starého jazyka (četba a překlad textu, komentář k historickým a kulturním aspektům textu, a k zápisu), b) srovnávací gramatika (komentář textu z historické a srovnávací jazykovědy, prověřuje schopnost vztáhnout jednotlivé jazykové elementy k prajazyku a k dalším jazykům větve) c) teoretický okruh (odvíjející se od předchozího tématu, prověřuje schopnost zobecnit předcházející otázky na úrovni teorie jazykové změny a obecné jazykovědy).
Návrh témat prací / obhájené práce	
1. Pádová synkreze adverbiálních pádů v ide. jazycích, její příčiny a důsledky; 2. Směr analogických změn ve slovesných paradigmatech; 3. Otázka íránských výpůjček ve slovanštině z hlediska typologie a jazykového kontaktu; 4. Vývoj tocharské jmenné flexe (pádový systém) z hlediska jazykové typologie; 5. Grimmův zákon a datace nejranějších germánských výpůjček; 6. Přerod indoevropského stavu v perfektum a návazné jevy; 7. Supletivismus adjektiva v indoevropských jazycích a otázka stupňování v prajazyce; 8. Vývoj sibilantních fonémů v semitských jazycích; 9. Keltské výpůjčky v latině z pohledu fonologické a morfologické adaptace; 10. Využití prefixů ve vyjadřování Aktionsartu v germánských a slovanských jazycích (na materiálu biblických překladů); 11. Indoevropské verbální kmene na *-a- a jejich funkce; 12. Strategie využití vědeckých etymologických prací v pseudovědecké literatuře (etymologie jako argumentační technika v 21. století); 13. Arabské lomené plurály a slovanské aspektové slovesné kmene: supletivismus a gramatikalizace; 14. Praindoevropské labiovelary a jejich protiklad k sekvencím *Kw v dceřiných dielaktech; 15. Praslovanské zemědělské názvosloví a rekonstrukce kultury; 16. Indoevropská básnická terminologie ve slovanských jazycích: metafory, rčení, etymologie; 17. Baltské a sabelské adverbiální postpozice a pádový systém; 18. Otázky formy a funkce pádů v systémech s redukcí a synkrezí; 19. Lexikální podobnosti praindoevropské a semitských jazyků a jejich hodnota pro rekonstrukci vztahů či společného zdroje; 20. Hláskový zákon: explanace versus deskripce; 21. Mladogramatické pojetí hlásky a problémy rekonstrukce z něj plynoucí; 22. Typologie analogických změn od Kuryłowicze po dnešek; 23. Metateze: typy a charakter změn; 24. Status constructus v semitských jazycích; 25. Srovnání determinálních systémů akkadštiny a arabštiny; 26. Postavení laryngál v semitských jazycích; 27. Rozšířené kmene slovesné v semitských jazycích; 28. Vztah času a vidu v semitských jazycích; 29. Kořen a omezení kookurence v různých skupinách semitských jazyků; 30. Hláskové změny v dějinách aramejštiny; 31. ghajin v semitských jazycích; 32. Funkce infixu -t- v semitských jazycích; 33. Slovesný systém eblajštiny; 34. Genetická, nebo areální klasifikace severozápadních semitských jazyků?; 35. Genetická, nebo areální klasifikace východosemitských jazyků?; 36. Graecobabyloniaca (a rekonstrukce výslovnosti pozdní akkadštiny); 37. Hexapla (a rekonstrukce výslovnosti pobiblické hebrejštiny); 38. Sýrie a Asýrie, jazyková a kulturní kontinuita; 39. Vliv sumerštiny na jednotlivé jazykové plány akkadštiny	
Obsah přijímací zkoušky a další požadavky na přijetí	
Pro obor Srovnávací jazykověda nelze předpokládat vysokou úroveň vstupních znalostí u čerstvých absolventů středního stupně. Přijímací zkouška se zaměřuje na - obecné vědomosti z historického a kulturního kontextu z oblastí, kde se do roku 1000 n.l. mluvilo indoevropskými či semitskými jazyky, zejména obecnou znalost evropské historie a historie Blízkého východu (v rozsahu doporučené literatury) - základní znalost starší světové literatury relevantní pro tuto oblast - jazykovědného názvosloví v rozsahu doporučené literatury - orientace v oboru v rozsahu doporučené literatury, (základní znalosti členění a dokladů obou jazykových rodin, české a anglické názvy hlavních indoevropských a semitských jazyků) - prokázání dostatečné aktivní znalosti anglického jazyka - případně prokázání znalostí dalších jazyků, pokud student uvádí jejich znalost - motivaci ke studiu srovnávací jazykovědy, také ve vztahu k druhému oboru zájemce	